
Razvoj djeteta od prve do druge godine života

U sljedećem tekstu biti će opisan razvoj djeteta u prvoj godini života. S obzirom da je razvoj širok pojam, biti će razdijeljen na razvoj motorike, spoznaje, govora, emocionalni i socijalni razvoj i na kraju će biti smjernice za poboljšanje psiholoških uvjeta za optimalni razvoj djeteta.

Do 3. godine života odvija se najintenzivnije učenje i razvoj djeteta i stoga je od iznimne važnosti djeci te dobi osigurati izazovnu, poticajnu i na istraživanje usmjerenu okolinu u kojoj će mališani spoznavati svijet kroz igru. Djeca jasličke dobi za učenje i razvoj koriste sva svoja osjetila, stoga treba osigurati doživljaje i susrete s neobičnim materijalima, zvukovima, različitim osjetima, smijehom i nježnošću.

Osnovna karakteristika ovog razdoblja jest povećana motorička spretnost djeteta. Poradi nove kvalitete pokretljivosti i složenijeg rukovanja predmetima, dijete radozno istražuje nove mogućnosti i naglo stječe nova iskustva. Jedna od najdražih zabava mu je bacanje predmeta. Toliko toga mora učiniti i toliko toga vidjeti. Do kraja druge godine njegove motoričke vještine vidljivo će se usavršiti, i od jednogodišnje bebe koja je tek prohodala postat će dijete koje trči i skače.

Dijete postaje vrlo aktivno i ukupno ponašanje s oko 18 mjeseci gubi svoju dotadašnju harmoniju. Javlja se prvi negativizam; glavna djetetova riječ je "NE". Stalno mora biti pod nadzorom jer verbalne zabrane u ovom razdoblju nisu dovoljne. Raspoloženja su mu promjenljiva, burna i kratkotrajna. Skretanje pažnje najbolji je način usmjeravanja djetetova ponašanja. Govor, kao sredstvo komunikacije s okolinom, bitno će uznapredovati (i razumijevanje i izražavanje govorom). Također, raste interes za vršnjake. Javljaju se i prvi oblici prosocijalnog ponašanja pa, primjerice, tješi drugo dijete koje plače. U igri oponaša radnje odraslih (briše, češlja), rabeći pritom zamjene za konkretne predmete. Ovo su najave da s krajem druge godine završava senzomotorno razdoblje i započinje razvoj simboličke funkcije. U drugoj polovici druge godine dijete počinje biti svjesno svojih fizioloških potreba i započinje učiti kako ih kontrolirati. Strah od odvajanja od roditelja (separacijski strah), koji se javio u prvoj godini, sada se čak i pojačava.

Motorički razvoj

Pod razvoj motorike spada djetetova sve veća sposobnost svrhovitog i skladnog korištenja vlastitog tijela za kretanje i baratanje predmetima. U prvoj i drugoj godini života razvijaju se rudimentarne ponašanja koja uključuju osnovne voljne aktivnosti: pokretanje glave i gornjeg dijela trupa, prevrtanje, sjedenje, puzanje, stajanje i hodanje. Ove vještine pojavljuju se u sve zdrave djece upravo tim redosljedom i u prilično predvidivoj dobi. Maloj djeci je od jako velike važnosti otkrivanje mogućnosti i ograničenja vlastitog tijela. Veliki korak u istraživanju prostora je početak hodanja. Daljnjim razvojem motorike dijete sve više okupiraju ostali prirodni oblici kretanja (trčanje, bacanje, skakanje, provlačenje...). Dijete, motivirano da se kreće i djeluje, iskoristit će okolinske uvjete i stjecati prva iskustva o sebi, svojem tijelu i svojim pokretima, predmetima, prostoru i ljudima (Vasta i sur., 1998). Ruke su glavno sredstvo istraživanja: otvaraju, zatvaraju, pune i prazne, trgaju papir, guraju predmete u otvore, šaraju, spajaju stvari, odvijaju ručke ladice, valjaju tijesto, uče se obuvati, oblačiti, otkopčavati dugmad i sl. Tako će se razvoj motorike i razvoj spoznaje uzajamno podržavati i nadopunjavati. Važno je naglasiti da u tom ranom periodu na razvoj motorike prvenstveno utječe neurološko sazrijevanje, te da „učenje“ djeteta da, npr. Hoda, neće imati efekte prije nego što je dijete za to sazrijelo.

DIJETE OD 12 DO 18 MJESECI:

Hoda pridržavajući se samo jednom rukom (12mj); stojeći se spušta kako bi uzelo igračku (12mj); penje se uz stepenice uz pomoć (12mj); stavlja lončić u lončić, puni i prazni posude (12mj); drži dvije kocke i uzima treću(12mj); olovku steže cijelom šakom: oponaša šaranje olovkom po papiru (12mj); hoda samostalno (15mj. , u prosjeku); četveronoške puže stepenicama (15mj); ako mu se lopta daje u ruke, može ju baciti stojeći samostalno (15mj); manju loptu često baca na način da mu ispadne iz ruke; pridržava čašu dok pije (15mj); pokušava samostalno jesti (18mj); stavlja jednu kocku na drugu(15mj); gradi do 3 kocke (18mj); pokazuje prstom što želi (15mj); nogom gura loptu ako mu se pokaže način izvođenja te radnje (18mj); okreće listove slikovnice oponašajući odrasle ili drugu djecu (18mj); spontano šara (18mj); u početku olovkom pravi točkice, pa kraće crtice, a potom šara neprekinutom crtom; prelazi iz stojećeg stava u sjedeći; nosi, gura i vuče predmete.

DIJETE OD 18 DO 24 MJESECA:

Stoji sam, saginje se i uzima igračku. Hoda sigurnije, spušta ruke dok hoda; pri hodu može obratiti pozornost na druge stvari; može čučnuti bez pridržavanja; dijete ove dobi izrazito je pokretljivo – sve dira, penje se; privlače ga prepreke do visine struka, rado ih svladava; može se samostalno služiti žlicom; samostalno šara; prevrće bočicu da bi izvadilo kuglicu; okreće slike predmeta u pravi položaj; okreće stranice knjige (2-3 odjednom); gradi toranj od 5 kockica (21 mj), od 6 kockica (24mj); hoda prilično skladno s naizmjeničnim pokretima ruku i nogu; voli hodati po suženoj površini; kad nauči gledati preko ramena, moći će vući igračke za uzicu; pri kraju druge godine može se sagnuti bez pridržavanja; penje se, silazi stepenicama pridružujući jednu nogu

drugoj (21mj), bez pridruživanja (24mj); nogom gura loptu, na zahtjev udara loptu nogom (24mj); povlači okomitu crtu (većina sa 24mj); surađuje pri odijevanju i svlačenju; oko 18. Mjeseca javlja se prvo trčkanje sa zaustavljanjem pred preprekom; krajem druge godine trči s naizmjeničnim pokretima ruku i nogu; trčanje mu je omiljena aktivnost. Barata predmetima: služi se žlicom, okreće listove knjige. Gužva i trga papira. Oponaša šaranje olovkom. Umeće krug i kvadrat u predložak. Gradi toranj od 5 kockica (oko 2 godine).

Osiguravanje motoričkog i spoznajnog razvoja:

- Omogućiti djetetu da istražuje veliki prostor s neopasnim i zanimljivim igračkama i predmetima dnevne upotrebe. Ne pretrpavati okolinu, povremeno mijenjati materijal i igračke
- Brinuti o optimalnoj količini novih doživljaja- ne previše odjednom!
- Potrebno je da dijete bude aktivno i samostalno u toj aktivnosti, te da mu jednostavni i neopasni materijali omogućuju otkrivanje i učenje bez neposredne pomoći odraslog

Spoznajni razvoj

Spoznajni (kognitivni razvoj) odnosi se na procese pomoću kojih dijete pokušava razumjeti i sebi prilagoditi svijet koji ga okružuje. Spoznajni razvoj događa se postupnim ovladavanjem sve složenijim zamjenama za stvarnost (shemama i pojmovima) i misaonim operacijama.. Taj se razvoj zbiva uz neke neophodne uvjete, a to su djetetova aktivna interakcija s okolinom, posredovanje (tumačenje) djetetova iskustva i osiguranje uvjeta za razvoj pozornosti i misaonih strategija. Do druge godine djeca su orijentirana na učenje o fizičkom svijetu koji ga okružuje, a uče svojim osjetilima-dodirom, kušanjem, mirisanjem i slušanjem. Istražuju i eksperimentiraju, pomiču predmete i slažu ih različito ih kombinirajući te istražuju njihov sastav i oblik (staviti će predmet u usta, okretati, tresti, lupati njime, baciti ga...). Već stariji jasličari razvrstavaju predmete u grupe, slažu ih prema veličini, težini... Važan dio u razvoju spoznajnog razvoja je učenje uzročnosti: „Ako nešto napravim, dogodit će se to i to“, npr. uživaju u neprekidnom “klikanju“ prekidačima, puštanju vode u wc-u, odmotavanju toalet-papira...i tada uživaju u svom postignuću.

DIJETE OD 12 DO 18 MJESECI:

Cilj: novosti i istraživanje. Dijete otkriva nova sredstva za dolaženje do željenih ciljeva. Aktivnim istraživanjem okoline dijete počinje sustavno mijenjati ponašanje kako bi proizvelo nove učinke te se služi novonastalim shemama. Problemi se rješavaju pomoću aktivnog procesa pokušaja i pogrešaka. Dijete eksperimentira i zbog čistog zadovoljstva eksperimentiranjem: baca, rastavlja, trga predmete, ponavljaajući zanimljive ili nove učinke. Dominira praktično mišljenje vezano za radnju; načini detaljnijeg upoznavanja predmeta: trganje, prevrtanje, rastavljanje, sastavljanje, premještanje, okretanje, bacanje, hvatanje, udaranje i sl.; dijete posebno privlače nova svojstva predmeta; ustrajava u traženju željene igračke; sposobno je za svrhovite radnje, npr. koristi štap da bi dohvatilo igračku.

DIJETE OD 18 DO 24 MJESECA:

Cilj: mentalno predočavanje. Dijete u ovom razdoblju može oponašati radnje koje je od prije zapamtilo. Pojavljuje se sposobnost predočivanja ili uporabe simbola- zamjena za predmete i radnje. Premda je praktično mišljenje još uvijek dominantan oblik mišljenja, proces pokušavanja i pogrešaka zamjenjuje se unutarnjim (mentalnim) rješavanjem problema: dijete najprije zamišlja aktivnost koju valja obaviti da bi riješilo jednostavan praktični zadatak (dijete ima mentalnu sliku ne više samo za predmete oko sebe, nego i za aktivnost koju je mnogo puta ranije ponavljalo); shvaća da svaki predmet ili radnja ima svoje ime; okreće se prema bliskoj osobi čije je ime izgovoreno; svojstva predmeta shvaća prvenstveno kroz suprotnosti kao što su veliko-malo, toplo-hladno; počinje razlikovati konkretan predmet od njegova simbola; prepoznaje slike poznatih objekata u knjizi i pokazuje ih; spominje predmete i izvan situacije u kojoj ih je vidjelo. Ovo je kraj senzomotoričkog razdoblja u kojem je prevladavalo neposredno baratanje okolinom.

Psihološki uvjeti optimalnog razvoja djeteta u dobi od 1 do 2 godine:

- olakšavanje odvajanja od roditelja – pružanje djetetu objašnjenja zašto je potrebno odvajanje od skrbnika i što će ono raditi dok on ne dođe
- omogućiti djetetu izražavanje već stečenih navika i ponašanja (ishrana, spavanje, pražnjenje...)
- omogućiti djetetu korištenje prelaznog objekta (pelena, maramica, igračka, duda...ć)
- u vrijeme privikavanja omogućiti produženi boravak djeteta i roditelja u jaslčkoj skupini...
- omogućiti djetetu istraživanje prostora
- brinuti se o optimalnoj količini novih doživljaja – ne previše odjednom
- potrebno je da dijete bude aktivno i samostalno u određenim aktivnostima, te da mu jednostavni i neopasni materijali omogućuju otkrivanje i učenje bez neposredne pomoći odraslih
- koristiti se velikim i malim ogledalima za upoznavanje vlastitog lika
- omogućiti djetetu da razvije osjećaj vlastite sposobnosti
- važno je ne posramljivati dijete, nego mu omogućiti da isproba granice koje može samostalno doseći
- treba postaviti jasne i realistične granice – što se smije, a što ne smije
- pohvalama i drugim poticajima treba reagirati na sve oblike prosocijalnog ponašanja: pomaganje, tješjenje, suradnja...

Socio-emocionalni razvoj

Osim što se razvija tjelesno i spoznajno, dijete postupno razvija i odnose prema sebi i ljudima iz svoje okoline. Od najranije dobi djeca izražavaju svoje emocije: radost, ljutnju, strah, tjeskobu. Izražavanje emocija pomaže djetetu signalizirati okolini svoje potrebe i stupiti u sve složeniji odnos s okolinom. Reakcije malog djeteta su često dramatične i kratkotrajne. Tako će u jednom trenutku nešto odbijati vrišteći, a u drugom će tražiti vašu nježnost. Uloga odraslog je pomoći djetetu razumjeti vlastite emocije i nositi se s njima. Postupno dijete uči ne samo izražavati emocije nego i razumjeti emocije ljudi koji ga okružuju. Postoje dvije faze emocionalnog razvoja djeteta: razvoj povjerenja i razvoj autonomije. Dijete jasliske dobi često se koleba između te dvije krajnosti - u jednom trenutku želi nešto samo, a u drugom želi vašu potporu.

U jasliskoj dobi dijete počinje shvaćati i razumijevati pravila. Ako ih odrasla osoba odredi na jasan i dosljedan način, postavljajući realna očekivanja, mala djeca će postupno naučiti prihvaćati granice primjerenog i neprimjerenog socijalnog ponašanja.

Dječji pojam o sebi rezultat je načina na koji drugi reagiraju na njega u svim situacijama (uključujući i dnevne rutine); koliko se dijete u tim interakcijama osjeća vrijednim i uvažanim. Kako bi ste razvili djetetov osjećaj autonomije, pružite mu puno mogućnosti izbora. Ne govorite mu svakog trenutka što da čini – neka samo odabere slikovnicu ili aktivnost – to mu pruža osjećaj kontrole. Pružite djetetu i dovoljno mogućnosti da obavlja nešto bez vaše pomoći te ga pohvalite i pokažite divljenje kada nešto napravi.

DIJETE OD 12 DO 18 MJESECI:

Emocionalna vezanost za jednu ili više osoba jaka je i značajna za dijete; traži pažnju; prisutan je strah od odvajanja, stranih osoba i nepoznatog okruženja; pokazuje uznemirenost pri odvajanju od osobe koja se primarno brine za njega; zadovoljstvo, radost, veselje izražava smijehom i skakanjem; aktivno pokazuje privrženost bliskoj osobi; uživa u zajedničkom istraživanju predmeta kao temelju za uspostavljanje odnosa s drugima; pokazuje ljutnju usmjerenu na ljude ili predmete; ljubomoru jasno izražava oko 18. mjeseca;

Više se raduje osobama nego stvarima; dijete je socijalno otvorenije nego u dojenačkoj dobi, pozitivnije reagira na inicijative odraslih i počinje surađivati u zajedničkim aktivnostima, npr. traži od drugih da nešto učine radi njegova zadovoljstva (pokrenuti igračku na navijanje, čitati i sl.), upravlja radnjama drugih (npr. „sjedni tamo“); pokazuje zamjetan interes za vršnjake (dodiruje ih, želi im se približiti); pokazuje ponos i zadovoljstvo pri novom postignuću; dobro razumije smisao radnji odraslog, njegove geste, djelomično i govor (pokazuje izraziti interes za govor odraslih); negativizam (prkosno ponašanje) javlja se kao izraz ispitivanja granica samostalnosti.

DIJETE OD 18. DO 24. MJESECA:

Dijete oponaša način na koji odrasli izražavaju emocije; strah od odvajanja lagano opada i ne ispoljava se tako burno kao ranije; jača strah od mraka, čudovišta; osjeća i pokazuje ljubomoru;

javlja se osjećaj za smiješno (zabavljaju ga grimase i neobični pokreti); u interakciju s odraslima sve više unosi govorno sporazumijevanje; povećava se interes za drugu djecu i vršnjake (druge katkad vidi kao prepreku za zadovoljenje svojih potreba, počinje shvaćati da i drugi imaju prava i privilegije); povećava se sposobnost suradnje i zadovoljstvo u igri s vršnjacima, ali su česti i sukobi; uživa u aktivnostima u manjim skupinama; identificira se s djecom iste dobi i spola; pozitivna suradnja je najčešće u igrama manipulacije predmetima, motoričkim igrama i pri međusobnom oponašanju; često ispoljava agresivnost i proturječna emotivna stanja (npr. tvrdoglavost, popustljivost); ima jaku potrebu za imitacijom, posebno jednostavnih radnji odraslih; ima sposobnost odložene imitacije (oponaša osobe i situacije izvan neposrednog konteksta); sve je svjesnije osjećaja drugih; ispoljava sažaljenje, težnju da pomogne, utješi; razvija elementarne predodžbe o sebi (razlikuje sebe od drugih, prepoznaje svoj lik u ogledalu, umjesto vlastitog imena počinje upotrebljavati zamjenicu „ja“, teži samostalnosti, pokazuje ponos ako nešto napravi); češće riječima izražava osjećaje, naročito u simboličkoj igri; negativizam koji se javio u prethodnom razdoblju kao izraz težnje za samostalnošću u ovom se pojačava, da bi se u određenoj mjeri smanjio oko druge godine.

U ovom razdoblju dominira funkcionalna razina igre: igre dodirivanja tijela, prstića, igre skrivanja, igre u pijesku, šaranje olovkom bez obzira na podlogu. Isto tako javlja se konstruktivna igra (baratanje predmetima s namjerom da nešto stvara) te simbolička igra (koristi razne predmete, kao simbole nečeg drugog, te oponaša ono što mu se dogodilo).

VJEŽBE I IGRE:

1. Igrajte se lovice i skrivača uz: „Nema-ima“. Dok ga tražite, izgovarajte njegovo ime „liivoooo, gdje si?“. Pitajte se: „Gdje je Ivo?“, „Nema Iva!“. Kad ga pronađete, recite: „Evo Iva!“.
2. U zdjelice različitih veličina stavljajte i vadite razne predmete. Neka predmeti budu, ekološki i veličinom, prihvatljivi za dob djeteta.
3. Dopustite djetetu da hrani Vas, meda, bebu, a zatim i sebe.
4. Primijenite didaktičke igre slaganja, nizanja, umetanja i slično (npr. slaganje kockica u toranj okomito i vodoravno, umetanje kutijica po veličini...)
5. Primijenite didaktičke slikovnice primjerene dobi djeteta (npr. slikovnice rječnici: imenovanje bića i stvari iz poznatog okruženja).
6. Igrajte se simboličkih igrica u smislu oponašanja likova, životinja i poznatih predmeta. Npr. igre: „leti-leti“ (Pitajte: „Tko leti?“), „kuc-kuc“ (Kucajte uz izgovaranje „Kuc,kuc, tko je?“, a zatim neka se pojave poznata bića), igre telefonom („Halo mama!“).
7. Igre loptom: Sjedite nasuprot djetetu te kotrljajte loptu prema njemu, a zatim neka je ono pokuša kotrljati prema Vama. Isto ponovite s bacanjem lopte. Sakrivajte loptu po kući, neka je dijete traži. Potaknite dijete da leži na lopti, valja se, baca je ispred sebe i iza leđa i sl.
8. Igrajte se papirom: gužvajte ga u loptu, presavijajte na pola, kidajte na sitne komade te ih pušite, simbolizirajući ptice u letu.
9. Pušite mjehuriće od sapunice te potaknite dijete da ih hvata, a zatim neka ih i ono puše.
10. Svo se vrijeme obraćajte djetetu uz pravilno izgovaranje glasova i riječi.
11. Neka vrijeme kupanja bude poticaj, uz razne igre, za opuštanje i učenje.

Razvoj govora

Govor je viša psihička aktivnost čovjeka koja mu omogućuje da pomoću sustava znakova i simbola priopćava svoja znanja, osjeća je, potrebe i mišljenje drugim ljudima. Osnovni simboli u govoru su riječi, a njegova najvažnija funkcija je komunikacija. Govor se razvija sustavno i predvidivim redoslijedom. Samim rođenjem djeteta donosi na svijet predispozicije za učenje govora. Svako zdravo dijete ima anatomske i glasovne mogućnosti da nauči glasove bilo kojeg jezika. Te mogućnosti realiziraju se u interakciji djeteta i njegova socijalnog okruženja, prije svega obiteljskog.

Osjetljivo razdoblje za usvajanje govora je u ranom djetinjstvu, u 18. do 24. mjesecu djetetova života. Ta osjetljivost povezana je sa sazrijevanjem živčanog sustava, posebno strukturalnim promjenama u mozgu te broja veza između živčanih stanica i regija u mozgu. Važno je da u tom osjetljivom periodu dijete ima adekvatnu socijalnu stimulaciju jer će samo tako doći do korištenja njegovih urođenih mogućnosti i s time do razvoja govora.

Od početka 1. do kraja 2. godine djetetov govorni razvoj zapanjujuće napreduje. Učenje jezika je spontani proces, a uči se kroz rana iskustva. Djeca brzo shvate da je govor sredstvo za postizanje cilja: dvogodišnjaci već rado pokazuju na stvari i imenuju ih. Velike su individualne razlike u razvoju govora: jedno dijete već sa 10 mjeseci koristi prve riječi, a drugo ih izgovara tek s 1,5 godina – oboje su u okviru normalnog govornog razvoja. Rani govor nije nužno pokazatelj intelektualne superiornosti, mnogo važniji pokazatelj je da dijete razumije govor.

DIJETE OD 12 DO 18 MJESECI:

Prve riječi nastaju u ovom periodu. Time započinje verbalno razdoblje u razvoju govora. Prve riječi su obično dvosložne, po vrsti imenice, a po sadržaju mogu činiti cijele iskaze uz mijenjanje značenja, ovisno o situaciji u kojoj su upotrijebljene. To su tzv. *holofraze, rečenice od jedne riječi*. Uz geste i mimiku, te kvalitetu govora, u poznatoj situaciji, dijete i samim holofrazama uspješno komunicira s okolinom. Razumije mnogo više riječi nego što ih izgovara; govori 3 dvosložne riječi sa značenjem (2mj); govori najmanje 5 riječi sa 18 mjeseci; daje imena predmetima (većina sa 18 mj., svi sa 21 mj.); pažljivo sluša kratke stihove ako su praćeni pokretima ili slikama; sluša pjevanje; prati vlastite radnje uzvicima; oponaša ritam govorenja i intonaciju; razvijaju se geste koje služe za komunikaciju (pokazuje prstom, odmahuje glavom i sl.); s pažnjom razgledava slikovnice, pokazujući predmete prstom; oponaša zvukove iz okoline (glasanje životinja, zvuk automobila i sl.); ispunjava verbalne naloge: „daj“, „donesi“ i sl.; sebe naziva imenom.

DIJETE OD 18 DO 24 MJESECA:

Smisleno koristi jednostavne riječi; odaziva se na vlastito ime, koristi svoje ime i imena drugih; pokazuje dijelove tijela kad ih netko imenuje; javlja se prva rečenica od najmanje dvije riječi (sastoji se od imenice i glagola, praćena pokretom ili grimasom); izgovor riječi i rečenica nije cjelovit pa može biti nerazumljiv stranim osobama; nema slaganja u rodu, broju i padežu – „telegrafski

govor“; riječima traži jesti i piti (svi do 30.mj.); općenito-koristi riječi da bi izrazilo svoje želje; oponaša glasove životinja, zvukove prometnih sredstava; imenuje dijelove tijela (21 mj.); koristi pridjeve (veliki, mali, vruće, mekano i sl.) i neke priloge; oponaša ritam govora odraslih; sluša ritam recitacije, motorički izražava ritam (brojalice, ritmizirani govor); pokušava pjevati; reagira ispravno na upute koje se sastoje od dva koraka; počinje formulirati pitanja.

DIJETE U DOBI OD 24 MJESECA:

U dobi od 24 mjeseca, dijete počinje smisljeno povezivati dvije riječi, npr. „Daj papati“, „Ne piti“. U toj dobi najčešće koristi imenice i glagole, koji se ne slažu u rodu, broju i padežu. Takav govor slični telegrafski govor, koji je u skladu s razumijevanjem. O sebi najprije govori u trećem licu („ono“), kasnije, krajem druge godine, počinje rabiti osobne zamjenice: „ja“ i „ti“. Isto tako, u tom razdoblju, ne izgovara čisto sve glasove (frikative i afrikate) te povremeno ispušta prve ili posljednje slogove u riječima. U mogućnosti je slijediti jednostavne upute (Gdje je cipela?). Pokazuje interes za slikovnicama, slušanjem kratkih priča, pjesmicama i recitacija s rimom. Na slikovnom materijalu, dijete u dobi od jedne do dvije godine, prstom pokazuje imenovane pojmove iz svakodnevnog okruženja. Razumije negaciju i koristi ju kada nešto ne želi. Oko druge godine života počinje koristiti dvočlane iskaze (nema soka, daj piti). Pokazuje što želi i traži što želi. Donosi stvari kako bi ih pokazao drugima te imitira govor za okolinom.

GOVORNO KOMUNICIRANJE S DJETETOM

- zajedničke aktivnosti djeteta i odraslih pratiti GOVOROM
- paziti na jasnu i točnu artikulaciju (govor i izgovor) odraslog
- prihvaćati djetetovu inicijativu za komunikacijom, verbalizirati djetetove geste i komunikacijske namjere – kad dođe s pitanjem, željom za utjehom, s nekim komentaron
- prilagoditi svoj govor djetetu: obraćati se izravno, jednostavnim i kratkim rečenicama, djetetu razumljivim riječima, proširivati govor novim riječima
- govoriti djetetu primjerenom intonacijom i intenzitetom u glasu
- organizirati slušanje i oponašanje zvukova u prirodi
- čitati slikovnice i razgovarati s djetetom o slikovnici uz pokazivanje slika
- govoriti djetetu pjesmice i brojalice i pjevati mu, te poticati dijete na iste aktivnosti
- igrati se igara prepoznavanja i imenovanja sadržaja iz okoline
- obogatiti dječju okolinu sa što više igračaka sličnih stvarnim predmetima

Vaša psihologinja,
Irena Križanec

LITERATURA

Ban S. Raguž, S. Prizmić, A (2019). Razvoj djeteta od rođenja do treće godine, priručnik za roditelje. Odsjek za poremećaje razvojne dobi odjel psihijatrija opća bolnica Dubrovnik.

Mira Čudina Obradović, Branka Starc, Ana Pleša, Bruna Profaca, Marija Letica (2004.) Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi. Golden marketing, Tehnička knjiga, Zagreb

Vasta, R., Haith, M. M. i Miller, S. A. (2004.) Psihologija djeteta, Naklada Slap

Ayres, A. Jean, (2002.), Dijete i senzorna integracija, Naklada Slap

Apel, K., Masterson, J. (2004.), Jezik i govor od rođenja do 6. godine, Ostvarenje

Šikić, N., Ivičević-Desnica, J. (1988.) Govorno/jezični razvoj i njegovi problemi. Govor, god.V, br.1, Zagreb